

Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu

(Resmî Gazete ile ilânı : 15 . VI . 1945 - Sayı : 6632)

No.
4753

Kabul tarihi
11 . VI . 1945

Birinci bölüm

Genel hükümler

BİRİNCİ MADDE — Bu kanunun güttüğü başlıca maksatlar şunlardır :

- a) Arazisi olmayan veya yetmiyen çiftçileri veya çiftçilik yapmak isteyenleri, aileleri ile birlikte geçimlerini sağlayacak ve iş kuvvetlerini değerlendirecek ölçüde araziye sahip kılmak;
- b) Kendilerine arazi verilenlerle yeter arazisi bulunup istihsal vasıtaları eksik olan çiftçilerden muhtaç bulunanlara kuruluş, onarma ve çevirme sermayesi, canlı ve cansız demirbaş vermek;
- c) Yurt topraklarının sürekli olarak işlenmesini sağlamak.

İKİNCİ MADDE — Arazide ekim, dikim, bakım ve yetiştirme yollarıyla nebat, hayvan veya hayvan mahsulleri istihsalinde bulunmaya veya bu mahsullerin yetiştiricileri tarafından işlenip değerlendirilmesine «çiftçilik» ve bu işleri devamlı olarak yapanlara «çiftçi» denir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Çiftçiler tarım kuruluşunun bulunduğu yerlerde Tüzükte gösterilecek usul ve şekle göre tutulacak kütüklere kendilerini yazdırmak ve çiftçilikten vazgeçtiklerinde kayıtlarını sildirmek zorundadırlar.

Bu gereği yerine getirmeyenler bu kanunla çiftçilere tanınan haklardan faydalanamazlar.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanunda yazılı araziden maksat, ormandan başka olan kültür arazisidir. Kültür arazisi; çiftçilikte kullanılabilen arazidir.

Kültür arazisi : Tarla, bağ, bahçe, ağaçlık, çayır ve mer'a çeşitlerine ayrılır.

Tarla arazisi : Tabiatı ve kuvveti yönünden üzerinde hububat, bakliyeler, yem ve sanayi nebatları yetiştirilebilen arazidir.

Bağ arazisi : Üzerine üzüm çubuğu dikilip çubuk veya üzüm yetiştirilebilen arazidir.

Bahçe arazisi : Üzerinde bir veya türlü çeşitten meyva, sebze, çiçek, fidan ve benzeri faydalı nebatlar yetiştirilebilen arazidir.

Ağaçlık arazi : Tarla, bağ, bahçe, çayır halinde kullanılmağa iktisaden elverişli olmıyan ve üzerinde ağaç bulunan veya yetiştirilebilen arazidir.

Kavaklık ve okaliptüslük arazi : Kavak ve okaliptüs yetiştirilebilen arazidir.

Çayır arazisi : Tarla, bağ ve bahçe halinde kullanılması iktisadi olmıyan ve üzerinde biçilebilecek ot yetisen veya yetiştirilebilen arazidir.

Mer'a arazisi : Tarla, bağ, bahçe halinde kullanılmıyan ve üzerinde hayvan otlatılabilen arazidir.

BESİNCİ MADDE — Bu kanunun uygulanmasında yüz ölçüsü olarak dönüm kullanılır.

Dönüm bin metre karelik yerdir.

ALTINCI MADDE — Arazi mülkleri yüz ölçüsü bakımından, küçük, orta ve büyük arazi olmak üzere üç boya ayrılır.

Küçük arazi mülkü, 500 dönüme kadar olan arazidir.

Orta arazi mülkü, 501 den 5 000 dönüme kadar olan arazidir.

Büyük arazi mülkü, 5 000 dönümü geçen arazidir.

Arazi mülklerinin boylara ayrılışında nerede olursa olsun bir kisiye ait bütün arazinin tutarı hesaplanır. Şüyu olarak tasarruf edilen arazi mülklerinde her kisiye ait hisse avrı avrı hesap edilir.

YEDİNCİ MADDE — Bu kanunda arazi islenmesinden maksat türlü kültür arazisinin boş bırakılmayıp tabii ve mahallî şartlara göre ekim, dikim ve bakımla iktisadi bir şekilde değerlendirilmesidir.

Makbul bir öziir olmaksızın üstüste üç yıl sürüm, ekim, dikim ve bakım görmeyen arazi islenmiyor sayılır.

Arazinin islenip islenmediğini Tarım Bakanlığı belli eder. Bu karara karşı arazi sahibinin itiraz ve başvurma hakkı saklıdır.

İkinci bölüm

Dağıtılacak arazi

SEKİZİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine göre dağıtılacak arazi şunlardır:

a) Devletin hüküm ve tasarrufu veya özel mülkiyeti altında bulunup kamu işlerinde kullanılmayan arazi;

b) Bir veya birkaç köy, kasaba veya sehirin ortamalı olan arazinin ihtiyaçtan fazla olduğu Tarım Bakanlığınca belirtilen parçası;

c) Sahibi bulunamayan arazi;

d) Devletce kurtulmuş sahipsiz bataklıklardan kazanılacak arazi;

e) Göllerin kuruması ve nehirlerin doldurmasıyla elde edilecek arazi;

f) Bu kanun hükümlerine göre kamulaştırılacak arazi.

DOKUZUNCU MADDE — Yapılacak vavım ve incelemeler sonunda sahibi bulunamadığından dolay Hazine adına tescil olunan sekizinci maddenin (c) bendinde yazılı arazinin 10 yıl içinde hükümle sahibi belli olduğu takdirde eskoma tarihindeki bedeli kamulaştırmadaki esaslara göre belli edilerek Devlete ödenir.

ONUNCU MADDE — Sekizinci madde gereğince dağıtılacak araziden aynı maddenin (a) bendinde yazılı olanlar bu kanunun yürürlüğe girmesiyle, (b) bendinde yazılı arazi Tarım Bakanlığınca avrılmasıyla, (c) ve (f) bentlerindeki arazi Hazine adına tapuya tescil edilmesiyle, (d) ve (e) bentlerindeki arazi meydana gelmesiyle Tarım Bakanlığı emrine geçer.

ON BİRİNCİ MADDE — Bu kanunun 62 nci maddesi uyarınca kamulaştırma ve dağıtma işlerine baslanacak bölgelerde bu işlerin yapılacağı yer belli edilmek suretiyle bu iş o yerin bağı olduğu il gazetesi ve mahallindeki diğer munasip vasıtalarla ilân olunur. Yerlerinde bu ilânın yapılmış olduğu Resmî Gazetede bir defa ve ayrıca Ankara, İstanbul ve İzmir'de çıkan ikişer gazetede enaz birer gün ara ile üç defa vavınlanır. Bu gazetelerde yapılacak ilk ilân Resmî Gazete ile yapılacak ilândan sonraya bırakılmaz. Resmî Gazete ile yayınlanma tarihinden baslavarak üç ay içinde özel idareler, belediyeler, her cesit vakıflar, köyler ve o yerde oturan gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişileri tasarruflarındaki araziden sınırları belli olmayanların köşelerine taş dikmek, hendek açmak veya o yerde tedariki müm-

kün vasıtalarından faydalanmak suretiyle sınırlarını belirtmek ve arazilerine ve üzerindeki yapı ve tesislere ait örneği tüzüğünde gösterilen beyan kâğıtlarını doldurup tasarruf belgeleri veya muhtarlarca onanmış benzerleriyle birlikte Tarım Bakanlığınca yetkilendirilecek yerlere vermekle ödevlidirler.

Şuyulu olarak tasarruf olunan arazide bu ödev her hisse sahibine düşer. Küçüklerle ve kısıtlılara ait arazinin belli edilmesi ve beyan kâğıtlarının verilmesi işiyle kanuni temsileileri ödevlidirler.

Tasarruf belgeleri olmayanlar, tasarruflarının davandığı sebepleri beyan kâğıtlarına yazarlar.

Beyan kâğıtlarında tapuda yazılı miktarlar gösterilmekle beraber arazinin gerçek yüz ölçüsü buna uymuyorsa bilinen miktar, bilinmiyorsa gerçeğe en yakın tahmin olunan miktar vazılır.

Beyan kâğıtlarının kendilerince bilinebilen gerçeğe uygunluğu muhtarlar tarafından onanır.

Bölge dışında oturan arazi sahipleri beyan kâğıtlarıyla eklerini oturdukları yerin en büyük mülkiye üstüne verirler. Mülkiye üstleri verildiği tarihi belli ederek bunları vakit gecirmeksizin kanunun uygulanmasına başlanmış olan yerdeki yetkili yere vermek üzere o ilin valisine gönderirler.

ON İKİNCİ MADDE — 11 nci maddede yazılı ödevleri yerine getirmiyen arazi sahipleri, kanuni temsileiler ve Vakıf mütevellileri 50 liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezasına çarptırılırlar. Yazı ile istendiği halde bu ödevleri yerine getirmemekte direnenler hakkında bu ceza iki kat olarak hükmolunur.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Beyan kâğıtlarının gerçeğe uygunluğunu yetkili yerler tasarruf belge ve davanakları üzerinde ve verinde incelerler. Böylece özel kişilere ve Devlete ait arazi belli edilir. 25 ve 26 nci maddelerin hükümleri saklıdır.

Üçüncü bölüm

Arazi kamulaştırılması

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Arazisi olmayan veya yetmiyen çiftçilere (tarım işçileri dâhil) dağıtılmak üzere aşağıda yazılı arazi, üzerindeki zirai işletme ile ilgili yapı ve tesisleriyle birlikte Tarım Bakanlığınca kamulaştırılır:

- a) Mülbak ve mazbut vakıfların tüzel kişilikleri namına Vakıflar Genel Müdürlüğü veya mütevelliler tarafından tasarruf edilmekte bulunan bütün vakıf arazisinin tamamı;
- b) Özel idare ve belediyelere ait olupta kamu hizmetlerinde kullanılmayan arazi;
- c) Gerecek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait araziden beş bin dönümü geçen parçaları;

(Kamu faydasına yarayan derneklerle, İktisadi Devlet kuruluşları ve müesseseleri ve sermayesinin varısından fazlası Devlete ait ortaklıklar arazisinin bes bin dönümden yukarı kısmı, işlenmek şartıyla ve Bakanlar Kurulu kararı ile kamulaştırma dışında bırakılabilir.)

d) Bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra işlenmeyen arazi.

e) Bu kanun hükümlerine göre kamulaştırmağa bağlı araziden bölünmek suretiyle 1944 yılı Ekim ayından sonra iktisap edilen ve yeni sahipleri tarafından doğrudan doğruya işletilmeyen arazinin tamamı.

(56) nci madde hükümleri bu arazi hakkında da uygulanır. Miras yoluyla

intikal eden arazi bu fıkra hükmü dışında tutulur.

Kamulaştırılan arazideki yapı ve tesislerden kahve, han, dükkân, değirmen ve fabrika gibi zirai işletme ile ilgili olmıyanlar ile bağ ve bahçeler kamulaştırma dışında bırakılır.

ON BEŞİNCİ MADDE — Bu kanunun yayınlandığı tarihten başlayarak her bölgede sekizinci maddenin a, b, c, d, e bentlerinde yazılı arazi ile 14 ncü madde gereğince kamulaştırılabilecek arazinin toprak dağıtılacaklara yeter miktarda olup olmadığı Bakanlar Kurulu kararıyla belli edilerek geniş ve dar topraklı bölgeler ilân olunur.

Her il bir bölge sayılır. Özel bir durumda olan ilceler ayrı bir bölge sayılabilir.

Il veya ilce topraklarının geniş veya dar olduğunun belli edilmesinde 34 ncü maddenin a, b, c bentlerinde yazılı o yerde oturan çiftçilerle tarım işçileri aileleri esas tutulur.

Her bölgedeki incelemeler tamamlandıça yapılacak ilândan sonra hemen o bölgede kamulaştırma ve dağıtma işlerine başlanabilir.

ON ALTINCI MADDE — Geniş topraklı bölgelerde gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilere ait arazi kamulaştırmalarında 14 ncü maddenin c bendi hükümleri uygulanır.

Dar topraklı bölgelerde orta arazinin iki bin dönümden fazlası kamulaştırılabilir. Şu kadar ki mahallî imkân ve şartlara göre gerekli tesisleri ve donatımı olan ve düzenli bir şekilde sahibi tarafından işletilmekte bulunan orta arazi bu hükmün dışında tutulur.

Tarım Bakanlığı düzenli saymadığı bir işletmede gördüğü noksanları sahibine bildirir ve tamamlanması için iktisadî şartları ve sahibinin durumunu gözönünde tutarak münasip bir süre tâyin eder. Makbul özürü olmaksızın bu süre içinde noksanlar tamamlanmaz ise sahibi düzenli işletme hükmünden faydalanamaz. Tarım Bakanlığının bu husustaki kararlarına karşı ilgililerin başvurma hakları saklıdır.

ON YEDİNCİ MADDE — Topraksız veya az topraklı olan ortakçılar, kiracılar veya tarım işçileri tarafından işlemede bulunan arazi, o bölgede (39) ncü madde gereğince dağıtmaya esas tutulan miktarın kendi seçtiği yerde üç katı sahibine bırakılmak şartıyla yukarıda yazılı çiftçi ve işçilere dağıtılmak üzere kamulaştırılabilir. Sahibine bırakılacak olan arazi elli dönümden aşağı olamaz. Bu madde hükmünün uygulanmasında 15 ve 16 ncü maddelerin hükümleri işlemez. Geçici mevsim işçileri hakkında bu hüküm uygulanmaz. İşçinin geçici mevsim işçisi olup olmadığını Tarım Bakanlığı belli eder.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Kamulaştırılacak büyük ve orta arazide, kamulaştırma dışında kalacak parçaları kültür çeşitlerini içine alacak şekilde ve mümkün olduğu kadar semt bakımından toplu bir halde Tarım Bakanlığı seçer. Kamulaştırma dışında bırakılacak parçanın dahi kamulaştırılmasını sahibi isterse Tarım Bakanlığı bunu da kamulaştırmakla ödevlidir. Arazi sahibi bu hakkını, kamulaştırılacak arazinin belli edilerek kendisine bildirildiği tarihten başlayarak bir ay içinde kullanabilir.

ON DOKUZUNCU MADDE — Bu kanun hükümlerine göre kamulaştırma gereğini takdir etmek ve kamulaştırma kararını vermek Tarım Bakanlığına aittir

YİRMİNCİ MADDE — Tarım Bakanlığınca kamulaştırılmasına karar verilen arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin sınırlarını, genişliğini ve niteliklerini ve değerini gösteren kroki ve tutanaklar kamulaştırma kararına bağlı olarak o ilin valisine gönderilir.

Kamulaştırma kararının bir örneği kamulaştırılan arazi ve üzerindeki yapı ve tesislerin bulunduğu yerde gazete veya herkesin kolaylıkla görebileceği yerlere asılmak yoluyla yayınlanır ve ilgililerin beyannamelerdeki adreslerine bildirilir. İlân yapıldığı tutanak kâğıdıyla belirtilir. Bu ilân adresi belli olmayan veya beyannamesinde yazılı adreslerde bulunmayan ilgililere bildirilen yerne geçer.

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Kamulaştırılacak arazinin:

- Beş bin dönümden fazla kısmında 1833 ve 2901 sayılı kanunlar gereğince takdir edilip 1944 bütçe yılı arazi vergisine matrah olan değer;
- Beş bin dönümden aşağı olan arazide aynı değer iki katı;
- İki bin dönümün aşağısında yapılacak kamulaştırmalarda aynı değer üç katı;

Kamulaştırma karşılığına esas olur.

Kamulaştırılacak araziden gizli kaldığından veya diğer bir sebepten dolayı 1944 bütçe yılı başında kesinleşmiş değeri bulunmayanlara çevrelerindeki en yakın benzeri arazinin sözü geçen yıl vergisine matrah olan değerlerine göre Arazi Vergisi Kanununun yetkilendirdiği komisyonlarca değerleri biçilir. Bu yolla bulunan değerler kesinleştikten sonra kamulaştırma karşılığına esas tutulur.

Bu fıkra gereğince tâyin olunacak değere Hazine ve mülk sahibi 3692 sayılı kanun hükümlerine göre itiraz edebilirler.

Hazinece taksitle satılmış olupta kamulaştırma tarihinde taksit bedelleri tamamen ödenmemiş olan arazinin, ihale tarihinden kamulaştırma tarihine kadar geçen her yıl için ihale bedelinden yüzde beş tenzil edildikten sonra kalan miktar, vergi kıymetinden fazla olduğu takdirde kamulaştırma bedeli olarak kabul edilir. 14 nci maddenin (E) bendi gereğince kamulaştırılacak arazinin bedeli bölünmezden evvelki bütünün bağlı olduğu hükümlere göre hesaplanarak tapuda kayıtlı sahibine ödenir.

YİRMİ İKİNCİ MADDE — Vergide bir bütün olarak kayıtlı bulunan arazinin tamamı kamulaştırılmış değilse değer kamulaştırılan parçalarla sahibine kalan parçaya ifrazı, tadilât komisyonları tarafından yapılır. Tadilât komisyonu kararına karşı arazi sahibi ile Hazine 1833 ve 3692 sayılı kanunlar dairesinde itiraz edebilirler.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Kamulaştırılacak arazi üzerinde bulunan yapı ve tesislerin takdir edilecek değerleri kamulaştırma karşılığına esas olur.

Bu takdir işlemi 1837 sayılı kanunun yetkilendirdiği komisyonlarca yapılır. Hazine ve mülk sahiplerinin 3692 sayılı kanun hükümleri gereğince itiraz hakları saklıdır.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — 21, 22, 23 nci maddelerde yazılı işlemlerle ödevli bütün yerler en geç bir ay içinde karar vermek zorundadırlar. Bu süre içinde öziürsüz olarak ödevini yapmayan komisyonların başkan ve üyeleri hakkında kanun gereğince kovuşturma yapılır. Ödevli komisyonlar çalışma halinde değilse yetkili makamlar tarafından hemen toplantıya çağrılarak ödevleri yaptırılır.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Kamulaştırmada bu kanun hükümlerinin uygulanması ile ilgili itirazlar kamulaştırma kararının arazi sahiplerine gerekçesiyle birlikte 20 nci madde hükümleri dairesinde bildirildiği veya ilân edildiği tarihten

başlamak üzere bir ay içerisinde Tarım Bakanlığına yapılabilir. Bakanlık itirazı haklı bulunmazsa kamulaştırma işleminin, tamamlanmasına karar verir. Bu kararın yerine getirilmesi yargı yerlerince geri bırakılamaz.

YIRMI ALTINCI MADDE — 25 nci maddeye göre itiraz haklı görülmiyerek kamulaştırma işleminin tamamlanmasına karar verilmesi halinde, kamulaştırma ile ilgili işlemlere karşı genel hükümler dairesinde dava açılabilir.

Gerek mahkemede, gerek Danıştay'da dava, itirazın reddi hakkındaki kararın bildirim tarihinden başlamak üzere en geç üç ay içinde açılır. Zamanaşımını durduran veya kesen sebepler varsa gözönünde bulundurulur. Dâva vazifesizlik veya yetkisizlik noktasından reddedildiği takdirde dâvacı, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 193 nci maddesi hükmünden faydalanır.

YIRMI YEDİNCİ MADDE — Bu kanunun uygulanması ile ilgili olup görülmesi Sulh ve Asliye Hukuk Mahkemelerine ait dava ve işleri yerinde görmek üzere Asliye mahkemesi yetkisinde, gerektiği kadar gezici mahkemeler kurulur. Bu mahkemelerde şifahi muhakeme usulü uygulanır.

Danıştay'da görülecek dâvalar, cevaplar tamamlanır tamamlanmaz yapılacak başka bir işlem kalmamışsa hemen ve diğer işlerden öne alınarak karara bağlanır. Danıştay'ın gerekli göreceği yerinde yapılacak incelemeleri ve araştırmaları yetkili yerler kısa bir zamanda yapmakla ödevlidirler. Bu dâvalarda cevap süresi uzatılamaz.

YIRMI SEKİZİNCİ MADDE — 21, 22, 23 nci maddelerde yazılı işlemlerle bu kanunun uygulanmasıyla ilgili her türlü itiraz ve dâvalar kamulaştırma, Hazine adına tescil ve dağıtmayı durduramayacağı gibi bunların durdurulması hakkında yargı yerlerince de karar verilemez. 25 nci madde hükümleri saklıdır.

YIRMI DOKUZUNCU MADDE — Haksız olarak kamulaştırıldığı antlaşılan arazi henüz dağıtılmamışsa kamulaştırma işleminin bozulmasına ve arazinin sahibine geri verilmesine, dağıtma işi tamamlanmışsa hakkının para ile ödenmesine karar verilir ve bu karar hiçbir harç ve gider istenilmeksizin hemen ilgililere bildirilir.

Dâvacı haklı çıkarsa hüküm anlatıldığı veya yazılı olarak bildirildiği tarihten sonra dâva mevzuu olan arazi dağıtılamaz.

Danıştay'da verilen kararlar derhal yerine getirilir ve mahkemeden verilen kararın kesinleşmesi beklenir.

OTUZUNCU MADDE — Haksız olarak kamulaştırıldığı tabakkuk eden arazi hükümden önce dağıtılmış ise bir ay için le, Tarım Bakanlığı, ikisi mahallî idare kurulu ve biri Belediye Komisyonu tarafından seçilecek üç kişilik bir Komisyonun danışma düşüncesini alarak arazinin elkonma tarihindeki değerini belirtir ve sahibine bildirir. Sahibi bu değere razı olursa ayrıca hüküm almağa lüzum kalmaksızın alacağı derhal ödenir.

Bu değere razı olmayanlar yargıca başvurarak bedelin hüküm altına alınmasını isteyebilirler. Bu dâvalar dahi şifahi muhakeme usulüyle görülür ve arazinin kamulaştırma zamanındaki değer pahası hüküm altına alınır.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Kamulaştırma yapılan yerlerde arazi ile ilgili dâvalara Tarım Bakanlığı müdahil sıfatıyla katılabilir. Tarım Bakanlığının bu dâvalarda taraflara bağlı olmaksızın delil göstermeğe, isteklerde bulunmağa ve kanun yollarına başvurumağa hakkı vardır.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Kamulaştırma karşılığı sahibine verilmek ve sahibi

alnaktan kaçındığı veya bulunmadığı yahut kamulaştırılan gayrimenkul nizalı olduğu, takdirde Ziraat Bankasına yatırılmak şartı ile gayrimenkule elkonur ve Tarım Bakanlığının isteği üzerine tapuca Hazine adına tescilli yapılır.

Kamulaştırılan arazi, yapı ve tesisler tescil tarihinden başlayarak iki yıl içinde bu kanun gereğince dağıtılmadığı takdirde sahipleri almış oldukları bedelleri Hazineye ödeyerek bunları geri alabilirler.

21 nci maddenin ikinci fıkrası ile 22 ve 23 ncü maddelerde yazılı hallerde kamulaştırılacak arazi, yapı ve tesisler karşılıklarının sahibine verilmesi veya bankaya yatırılması beklenmeksizin Hazine adına tescil edilir ve kesinleşen karşılıklar bu kanun hükümlerine göre sahiplerine ödenir .

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Kamulaştırma işlerinin başladığı bölgelerde kamulaştırılacak arazinin belirtilmesi ve ilgililere bildirilmesi işi 11 nci maddede yazılı üç aylık sürenin bitmesinden başlamak üzere, en geç beş yıl içinde tamamlanarak derhal ilân olunur. Bu ilândan sonra o bölgede bu suretle belirtilmiş bulunan arazinin dışında yeniden kamulaştırma yapılamaz. Sonraki edinmelerle arazinin o bölge için kamulaştırma haddi olarak belli edilen miktarın üstüne çıkması veya arazinin işlenmemesi halleriyle 16 ncı maddenin son fıkrasında yazılı sebeple yapılacak kamulaştırmalar bu hükmün dışındadır.

Dördüncü bölüm

Arazi verilecekler

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanun hükümlerine göre arazi, aile reislerine verilir. Arazi verilmesinde aşağıdaki sıra gözetilir :

- a) Hiç arazisi olmayıp başkalarının arazisinde ortakçılık, kiracılık yapanlar;
- b) Arazisi yetmiyen çiftçiler;
- c) Hiç arazisi olmayıp yerleşmiş bulunduğu yerde ötedenberi tarım işçiliğiyle geçinenler;
- d) Göçebeler ve göçmenler ve göçürülenlerden çiftçi olanlar;
- e) 59 ncü madde hükmüne göre miras ortaklığından ayrılanlar;
- f) Tarım ve Veteriner okullarını veya Tarım Bakanlığınca tanınmış Tarım kurstanını bitirenlerden arazisi olmayanlar veya yetmiyenler;
- g) Evvelce çiftçi olmayıpta arazi edindiği takdirde çiftçilik yapacaklarına Tarım Bakanlığınca kanaat getirilenler.

Bu madde şümülüne giren kimselerden bağımsız bir işletme kuracak durumda bulunanlara, aile sahibi olmasalar dahi, arazi verilir.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Arazi verilmesinde yukarıdaki maddenin her bendi içinde de aşağıdaki sıra gözetilir:

- a) Çocuk sahibi olanlar;
- b) Evi ve yeter miktarda istihsal araçları bulunanlar;
- c) Evi olup yeter istihsal araçları bulunmayanlar;
- d) Yeter istihsal aracı bulunupta evi olmayanlar.

OTUZ ALTINCI MADDE — Arazi verileceklerin Türk olmaları ve medenî hakları kullanma yeterliğine sahip bulunmaları ve çiftçi olmaları veya çiftçilik yapmayı yüklenmeleri ve her iki halde de verilecek araziye kendilerinin işletmeleri şarttır.

Vasisi ister ve sulh yargıcı da izin verirse, velisi olmayan küçüklere de toprak verilebilir.

Beşinci bölüm*Arazi verilmesi*

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Arazi, bu kanun hükümlerine uygun olarak Tarım Bakanlığınca verilir.

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Arazi isteyenler :

- a) Kimliklerini ve medenî durumlarını;
- b) Arazileri olup olmadığını, varsa cesitlerini ve gerçek yüz ölçülerini;
- c) Arazi üzerindeki yapı ve tesislerle tarım âlet ve vasıtalarını;
- d) Arazi istedikleri yeri;

gösteren o yerin ihtiyar kurullarından onanmış bir beyan kâğıdını Tarım Bakanlığınca yetkilendirilecek yerlere verirler

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Hic arazisi olmayanlara, bölgelere ve tarım cesitlerine göre bir çifti ailesinin geçinmesine ve aile fertlerinin iş kuvvetlerinin değerlendirilmesine yetecek genişlik, kuvvet ve cesitte olmak üzere küçük arazi haddi içinde arazi verilir.

Toprağı yetmiyenlerin arazileri yukarıki fıkra hükümleri dairesinde yeter miktara çıkarılır.

Verilecek arazinin imkân nispetinde bir yerde ve toplu olması gözetilir.

KIRKINCI MADDE — Arazi dağıtımı bölgenin tabii ve iktisadi şartlarına göre cesitli istihsal bölümlerini icine alan mürekkep işletmeler kurulabilecek surette yapılabileceği gibi istihsallerini bahçecilik, bahçecilik, fidancılık, tarla ziraati ve hayvancılık gibi bir istihsal bölümünde toplayan basit işletmeler kurulabilecek şekilde de yapılabilir.

KIRK BİRİNCİ MADDE — Arazi isteyen kimseye, oturduğu yerde verilecek arazi bulunmadığı veya kalmadığı takdirde önce o bölge içinde başka bir yerde ve burada da verilecek arazi bulunmadığı veya kalmadığı halde yakın ve alıştırıldığı iklim şartlarına uygun başka bir bölgede arazi verilir.

KIRK İKİNCİ MADDE — Arazi ve üzerindeki yapı ve tesisler, bedel karşılığında horelandırma yoluyla verilir.

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Sabit olduğu arazinin tümünü veya bir kısmını bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra herhangi bir suretle elden çıkaranlar bu kanunun tanıdığı haklardan faydalanamazlar.

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Arazisi, işlenmemek yüzünden kamulaştırılan veya bu kanun hükümleri dairesinde geri alınanlara, yeniden arazi verilmez.

Altıncı bölüm*Malî hükümler*

KIRK BEŞİNCİ MADDE — Kamulaştırma bedeli esit taksitlerle ve kamulaştırmayı takip eden yıldan başlayarak yirmi yılda ödenecek «Toprak tahvilleri» adlı Hazine tahvilleriyle ödenir. Her taksite senelik % 4 faiz yürütülür. Her yılın kupon vâdesi 30 Eylüldür. Toprak tahvillerinin en küçük kupürü 100 lira itibari kıymetlidir. Kamulaştırma bedelinin 100 liradan aşağı kesri tahvillerle birlikte ve 1 000 liralık kısmı kamulaştırmayı takip eden yıl içinde para ile ödenir.

Her yıl yapılacak kamulaştırmalara göre Tarım Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirtilecek miktarda tahvil çıkarılır. Bu tahvillerin ana ve faizini ihtiva eden kupon bedelleri vâdelerinden beş yıl sonra Hazine lehine zamanasına uğrar.

Toprak tahvilleri, ödenmemiş kupon bedelleri üzerinden diğer Devlet tahvillerine tanınan imtiyaz ve hakları tamamen haizdirler.

Yıllık amortisman taksitlerini, faizleri ve diğer giderleri karşılayacak ödenek her yıl Devlet borçları bütçesinde ayrı bir bölüme konur. Her tertipte çıkarma giderleri Devlet borçları bütçesinde açılacak ayrı bir bölüme ödenek kaydedilerek harcanır.

Maliye Bakanlığı her tertipte çıkarma için elli bin liraya kadar geçici harcamaya iznlidir.

29 nci madde hükmü saklıdır.

KIRK ALTINCI MADDE — Dağıtılacak arazi, yapı ve tesislerin karşılığı Maliye ve Tarım Bakanlıklarınca belirtilecek esaslara göre tâvin edilerek borçlandırılmayı takip eden altıncı yılın Ocak ayından başlamak ve yirmi yılda, yirmi esit taksitte ve faizsiz olarak ödenmek üzere Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası adına senede bağlanır ve senetleri bankaya verilir.

Borçlunun ilköğretim çağına giren her çocuğu için geri kalan taksitlerinden % 5 indirilir.

Vâdesinden önce ödenen taksitlerden yıllık % 5 iskonto yapılır.

KIRK YEDİNCİ MADDE — Arazi verileceklerle kuracakları işletme vanı ve tesislerini mevdana getirmek, bunların onarılmasını ve işletmenin yıllık işletilmesini sağlamak üzere Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasında kurulacak özel bir fondan kredi açılır.

Kuruluş ve onarma kredisi yirmi beş yıla ve yıllık işletme kredisi bir yıla kadar vâdeli olabilir.

Bu kredilerin açılma şekillerine ve miktarlarına ve % 5 i gecmemek üzere faizlerine ilgili esaslar Maliye, Tarım ve Ticaret Bakanlıklarınca birlikte belirtilir.

KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Yukarıki maddede yazılı özel fonun kaynakları şunlardır:

- a) Her yıl bütçesine bu maksatla konacak ödenek;
- b) 46 nci maddede yazılı alacaklardan yapılacak tahsilât.

KIRK DOKUZUNCU MADDE — Küçük arazide işletme kuracaklara yetecek ölçüde canlı ve cansız demirbas ve istihsal malzemesi Türkiye Zirai Donatım Kurumu tarafından tedarik edilerek taksitle ödenmek üzere verilir.

ELLİNCİ MADDE — Tarım Bakanlığının ıslah istasyonlarında, fidanlıklarında ve hayvan yetistirme müesseselerinde yetistirilen iyi cins tohumluk, fidan ve damuzluk hayvanlardan dağıtılacaklar yeğlikle bu kanun gereğince topraklandırılmıs olanlara verilir.

ELLİ BİRİNCİ MADDE — Bu kanun ile Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına verilen işler bankanın aslı ödevlerinden olup banka bu işlerin yürütülmesi için kuruluşuna zaruri gördüğü servis ve kadroları ekleyebilir. Ek kuruluş giderleri özel fondan ödenir. Banka bu işler için yıllık ayrı hesap tutarak bilânço tanzim eder.

Özel fonun bilânçosu zarar gösteren yıllarda bu zarar, ertesi yıl Devletçe bütçeye konacak ödenekle karşılanır.

ELLİ İKİNCİ MADDE — Dağıtılan arazi ile yapı ve tesislerden ve bu kanun hükümleri dairesinde açılan kuruluş, onarma ve çevirme kredilerinden doğan alacaklar vâdesinde ödenmediği takdirde Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına borçlunun arazisi, yapı ve tesisleri ile işletme vasıtaları dışında kalan haczi caiz mallarından Tahsili Emval Kanunu hükümlerine göre tahsil olunur.

Borçlunun arazi, yapı ve tesisleri ile işletme araçları dışında başvurulacak malları olmadığı takdirde Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası bu araçlar üzerinde Tahsili Emval Kanununa göre haciz ve kovuşturma hakkını kullanmakla beraber 57 nci madde hükümleri dairesinde arazinin geri alınarak tapu kaydının Hazine adına değiştirilmesini mahkemedен isteyebilir. İsteğin mahkemece kabulü halinde ödenen taksitler ve yapılan zaruri veya faydalı giderlerle elde edilen intifa bedellerinin karşılıklı mahsubunda aynı madde hükümleri uygulanır.

Zor durumda bu hükümler uygulanmaz. Zor durumun tâvin ve takdiri ve bu duruma göre alacakların ne süre geri bırakılacağı Maliye ve Tarım Bakanlıklarınca kararlaştırılır.

Yedinci bölüm

Verilen araziye ait hükümler

ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun hükümlerine göre verilen gayrimenkuller, 42 ve 46 nci maddeler gereğince borçlandırılacak miktar ile 47 nci maddeye göre Ziraat Bankasında kurulacak özel fondan verilecek kredinin ulaşabileceği miktarın tamamı için borçlandırma senedinde yazılı şartlar dairesinde Ziraat Bankasına ipotek edilmek suretiyle arazi verilen adına tapuya bağlanır.

ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Verilen gayrimenkullerin bedelleriyle 47 nci maddeye göre Ziraat Bankasında kurulu özel fondan açılan kredilerden doğan borçlar tamamıyla ödenmedikçe bu gayrimenkuller üzerinde temlikî hiçbir tasarrufta bulunulamaz ve baskaları lehine aynı bir hak ihdas edilemeyeceği gibi şahsi bir hak da bu gayrimenkullerin sicillerine kaydedilemez.

Bu gayrimenkuller tüzel ve gerçek kişilerin alacakları için haczolunamaz.

Yukarıki fıkralar hükümleri verilen işletme vasıtaları hakkında da uygulanır.

ELLİ BESİNCİ MADDE — Toprakları vetmediğinden dolayı bu kanun gereğince kendilerine arazi verilenlerin evvelece tasarrufları altında bulunan arazi ile bu işletme icindeki yapı ve tesisler dahi bunların üzerinde arazi verilmesinden evvel üçüncü kişilerin teessüs etmiş aynı hakları ve mevcut hacizler saklı kalmak şartıyla bu bölüm hükümlerine bağlıdır.

ELLİ ALTINCI MADDE — Bu kanunla verilen arazi ortaklıkla işletilemez ve kiraya verilemez. Askerlik ve belgelendirilen uzun hastalık gibi makbul sebepler varsa kira ile işletilebilir. Kira ile işletmeyi zaruri kılan sebepleri Tarım Bakanlığı takdir eder.

ELLİ YEDİNCİ MADDE — Bu kanunla verilen arazi sahibi tarafından işletilemiş olarak terkedilir veya ortaklıkla vevahut özürsüz olarak kira ile işletilirse Tarım Bakanlığının, bu kanun gereğince ihtivac sahiplerine dağıtılmak üzere, gayrimenkullerin geri verilmesini ve tapu kaydının silinerek Hazine adına değiştirilmesini mahkemedен istemeğe hakkı vardır. Bu işlerde basit muhakeme usulü uygulanır.

Gayrimenkullerin geri alınması halinde ödenen taksitler ve yapılan zaruri veya faydalı giderlerle araziden elde edilmiş olan intifanın bedelleri karşılıklı ola-

rak hesap edilir. Değerlerde ziyade varsa fazlası geri alınır. Arazinin işletilmeyen yıllara ait ecrimisli tazminat olarak kendisinden alınır.

ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Borç daha evvel ödenmiş olsa bile borçlanma tarihinden başlayarak 25 yıl geçmedikçe ilgili arazi, yapı ve tesislerle işletme vasıtaları bu bölümdeki hükümlere bağlı kalırlar.

ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Arazi, yapı ve tesisler verilenin ölümünde mirasçuları araziyi iştirak halinde işletirler. Muristen kalan araziyi idare ve işletmek için mirasçılar kendi aralarında uyuşarak ortaklığa terekenin açılmasından başlayarak üç ay içinde bir temsilci seçerler.

Bu süre içinde seçemedikleri veya uyuşamadıkları takdirde sulh yargıcılığınca mirasçılar arasından reşit ve yeterliklisi seçilir. Sulh yargıcılığı yeterliğinin belli edilmesinde tarım kuruluşunun düşüncesini alabilir.

Ortaklıktan ayrılmak isteyen mirasçılar kalmak isteyenlerle uyuşarak hisselerini mirasçılardan birine veya bir kaçına satabilirler. Şu kadar ki arazi bütünlüğünün bozulmaması ve arazi üzerindeki bütün vanı ve tesislerle işletme vasıtalarının dahi birlikte devredilmesi şarttır.

Ortaklıktan ayrılan mirasçıların miras hisseleri için dahi bu arazi ipotek edilemez.

54, 55, 56, 57, 58 nci maddeler hükümleri mirasçılar tarafından katılma halinde işletilen arazi, yapı ve tesisler hakkında dahi uygulanır.

Borç tamamıyla ödenmedikçe ve ödense bile borçlanma tarihinden başlayarak yirmi beş yıl geçmedikçe taksim veya şuyunun giderilmesi istenemez.

Sekizinci bölüm

Türlü hükümler

ALTMİŞİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine göre verilecek arazinin yerini göstermekte, arazi miktarı ile demirbaş çeşit ve sayılarının belli edilmesinde Tarım Bakanlığı takdir hakkını haizdir.

ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerinin uygulanması dolayısıyla yapılacak bütün başvurular ve verilecek dilekçe, bildirim, yüklenme, senet, tasarruf belgeleri veya benzerleri ve sair her türlü kâğıtlar ve bütün resmî yerlerce ve noterlerce yapılacak işlemler bütün vergi, resim, harçlardan ve pul ödevlerinden muaftır.

ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine göre dağıtmak için arazi kamulaştırma işlerinin ve arazi dağıtımının yapılacağı yerler Tarım Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kararlaştırılır.

ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun uygulama suretini gösterir tüzükler yapılır.

ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — 716 sayılı Borçlanma Kanununun 3 nci maddesi ve 2490 sayılı Arttırma, Eksiltme ve İhale Kanununun 56 nci maddesinin 2 nci fıkrası ve 2510 sayılı İskân Kanununun 17 nci maddesine bağlı toprak tevzi cetveli ve bu maddenin sanatkârlara yarım istihkak toprak verileceğine dair olan fıkrası ile 20 ve 21 nci maddeleri ve 2644 sayılı Tapu Kanununun 6 nci maddesi hükümleri ve arazi dağıtılması hakkındaki diğer makamların yetkileri kaldırılmıştır. Bu kanuna aykırı sair hükümler arazi hakkında cari olmaz.

GEÇİCİ MADDE — 2644 sayılı Tapu Kanununun 6 ncı maddesi yürürlükte bulunduğu süre içinde, Devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan ve Belediye sınırları dışında ve kamu hizmetine ayrılmamış olan ham toprağı açanlarla kamu hizmetine ayrılmamış olan araziyi kütük ve ağaç dikerek bağ ve bahçe haline getirmiş olanların bu kanunun yürürlüğe girmesi tarihinden başlayarak altı ay içinde o yerin en büyük mülkiye üstüne başvurmaları şartıyla hükmü kaldırılan altıncı madde uyarınca ve iskân haddi içinde belli olacak hakları tanınır.

Belediye sınırları içinde arazi üzerindeki imar ve ihya iddiaları dinlenemez ve bu yerleri işgal edenler adına tapu verilmez. İdare yerleri bu başvurmaları en kısa bir zaman içinde sonuçlandırmakla ödevlidirler. İlgililer, idare yerlerinin isteyecekleri bilgileri ve gerekli giderleri bu yerlere belli edilecek önel içinde vermezlerse haklarından vazgeçmiş sayılırlar. Altı ay içinde başvurmayanların veya dilekleri kabul edilmeyenlerin işgalleri altında bulundurdukları topraklarla iskân haddi üstündeki miktarlar ve Devletin özel mülkü olup belediye sınırları içinde bulunan ve işgal edenler adına tapuya bağlanmamış bulunan topraklar Gayrimenkule Tecavüzün Meni hakkındaki kanunda yazılı usuller dairesinde süre ve şarta bağlı olmaksızın Tarım Bakanlığının isteğı üzerine bu yerleri ellerinde bulunduranlardan geri alınır.

ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Bu kanun yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

13 Haziran 1945

<i>Cumhurbaşkanlığına yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	12 . VI . 1945 ve 1/386
<i>Bu kanunun ilânının Başbakanlığa bildirildiğine dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	13 . VI . 1945 ve 4/606
<i>Bu kanunun görüşmelerini gösteren tutanakların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	Cilt Sayfa 15 122,122:123 17 14,30,59:84,98:122,124:160,162:193 18 4:48,51:111,115:160,218:231,232:235